

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Martia. Joia și Sambata

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 34
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refușă. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Revistă.

Sibiu, 3 August n.

În urma destăinuirilor făcute în ședința memorabilă de Mercuri a dietei ungare (ședința care a durat până la ora unu din noapte), că s'au făcut mai multe încercări de mituire, pentru a aduce pe deputații guralivi din opoziție la tăcere, — dieta, în ședința de Vineri, a numit o comisiune, în care sunt reprezentate toate partidele din parlament, cu însărcinarea, să ancheteze cu cea mai mare minuțiozitate afacerea, pentru a scote adevărul la ivelă, și pentru a salva onoarea parlamentului ungar, grav compromis prin cele întâmplătoare.

Tot în ședința de Vineri a dietei dl. *Kossuth Ferencz*, basat pe faptul, că opiniunea publică magiară are bănuială, că încercarea de mituire nu s'a putut face fără știrea prim-ministrului țării, și apoi mănecând din acel punct de vedere, că asupra șefului unui guvern nici umbră de bănuială nu e permisă să cadă că s'ar putea gândi, față de opoziție, la arme de combatere neioale, chiar condamnabile și criminale: a provocat pe ministrul-president *Héderváry* să tragă consecințele din situația ce i-s'a creat, și să se retragă de la putere; dar' prim-ministrul i-a răspuns, că interesele mari ale țării nu-i permit să-și părăsească postul. În urmă dieta a decis, că până nu 'și termină comisiunea parlamentară lucrările, nu ține ședințe.

Asta e situația, care, cum se vede, e destul de înăspriță și foarte critică.

După legile vechi ale naturii, că din rău numai rău se naște, obstrucția n'a putut să dea naștere de cât unui monstru și mai hidos, corupției scandalose și rușinoase, care era pe cale să 'și facă intrarea în parlamentul țării, dacă cumva nu și a 'și făcut-o, ceea-ce negreșit va trebui să stabilească în mod vrednic de creștinism comisiunea parlamentară, dacă 'și va continua lucrările cu revna de până acum.

Lucrul stă adevărat așa, că, după cum se vede din fasiunile celor ascultați în cursul celor trei ședințe ce le-a ținut comisiunea Vineri și Sâmbătă, banii pentru a putea fi mituiți deputații din opoziție i-a dat guvernul orașului Fiume, contele *Szapáry László*, care imediat după divulgarea acestui secret și-a dat dimisiunea din demnitatea avută, și a făcut declarație în fața comisiunii, că a lucrat așa cum a lucrat din propriul indemn, pentru a scote țara din situația critică în care se află, și că ministrul-president n'a avut nici o cunoștință despre acțiunile sale. Rolul de mijlocitoriu l'a avut apoi fostul deputat dietal *Dienes*, și un gazetar cu numele *Singer*, cu cari contele a stabilit planul de mituire. *Dienes* a plecat încă Mercuri noaptea din Budapesta, luându-și drumul spre Berlin, ear' contele *Szapáry László* încă a plecat eri în străinătate. Pentru arestarea lui *Dienes* s'au făcut demersurile convenite, fiind-că *Dienes* are și alte fapte incorecte la activul său.

Pe astăzi e chemat înaintea comisiunii prim-ministrul *Héderváry*; și de la răspunsurile ce le va da, de la fasiunile ce le va face, depinde soarta

actualului cabinet, a cărui poziție e clătinată rău în urma întorsăturii pe care au luat-o lucrurile. Păreața ziarelor din capitală e, că tocmai dacă va putea dovedi ministrul-president că n'a fost amestecat în afacerea mituirilor, și că acesta e un act sâvârșit de amicul său, guvernul Fiumei, pe propria sa răspundere și socotelă: va trebui totuși să dimisioneze, pentru a nu înăspri și mai tare situația. Se fac chiar și combinațiuni despre un nou cabinet în frunte cu contele *Apponyi*. Surprinderile au deci să urmeze.

Luminatul în biserică.

Veneratul nostru Consistoriu a esmis pe dl. *Dr. Miron E. Cristea*, ca însoțit de arhitectul *Iosif Schusnig* să studieze pictura, ornamentarea și întocmirile interne ale celor mai frumoase biserici orientale, mai ales românești. Dl. *Cristea* a și îndeplinit această însărcinare. Resultatul experiențelor câștigate și al studiilor făcute l'a prezentat Veneratului Consistoriu în un raport detaliat. Punându-ni-se la dispozițiune, publicăm în cele următoare un capitol din raportul dlui *Dr. M. E. Cristea*, care de sigur va interesa pe cetitorii ziarului nostru, și mai ales preoțimea noastră, și anume capitolul despre *luminatul în biserică*. E de următorul cuprins:

O chestiune de importanță deosebită pentru internul bisericii și care trebuie tratată în legătură cu pictarea și preste tot ornamentarea acestui intern, este *luminatul*.

Conform așezămintelor bisericii noastre ortodoxe s'au introdus la noi încă din partea primilor creștini numai *luminile din ceară curată*, așezate în țesnice mai mici, cu 1—3—7 brațe pe *pristol*, în țesnicele principale și mari dinaintea *iconostasului*, de lângă *tetrapod*, în policandru cel mare ¹⁾ din mijlocul naosului, în policandru mai mic din tinda femeilor etc., și *untul de lemn curat*, din candelabre, cari de regulă ard la *proscomidie*, dinaintea icônelor principale de la *iconostas*, sus la răstignire, la *tetrapod*, înaintea altor icône, etc.

Primii creștini, cari se rugau prin *catacombe*, au folosit mai întâi luminările de ceară. Aceste lumini se folosesc până azi la toate serviciile divine, în și afară de biserică, (taine, înmormântări). La început s'au putut introduce luminile din o simplă necesitate, mai ales, că primii creștini se rugau prin locuri ascunse, retrase, întunecate, *catacombe*, peșteri, crepături etc., ca să nu fie observați. Astăzi însă luminile se aprind și ziua, deci nu pentru a delătura întunerecul, ci pentru a simboliza cuvântul Domnului, despre care zice psalmistul: „Cuvântul Tău Domne este lumină, care mă luminează și îndreptăză pașii mei spre calea virtuții”. Lumina simbolizează pe însuși *Iisus*

¹⁾ Policandrele cele mari de la bisericile de la mănăstirea *Putna* și *Sucevița*, în Bucovina, sunt decorate cu ouă de struț ornamentate și ele, cari atârnă legate de ele în jos. În biserică de la *Sucevița* e la mijlocul policandruului mare, în loc de ou, un glob mărișor de aur, în care se păstrează pîrul ce și-l'a tăiat domna lui *Eremie Movilă* (1578—1581) și l'a trimis din Constantinopol, unde era în prinsorea unui pașă turcesc, care a deonestat-o. Domnița voia, ca barem pîrul ei să ajungă lângă mormântul soțului ei, care odihnește în *Sucevița*. În biserică parochială de la *Putna* candelabrele sunt decorate cu stergare în formă de batiste, țesute de țărance.

Christos, lumina lumii, „lumina, care strălucește în întunerec și luminează pe tot omul ce vine în lume”.

Se folosește în usual bisericesc numai ceară curată de albine, fiind-că *albina* este simbolul *curățeniei*, și fiind adunată de pe flori mirositoare însemnează *mirosul spiritual al darului* — adică credința și iubirea — celor ce o aduc la biserică, ear' untul de lemn este simbolul *belșugului* și al *vindecării*. Pe lângă acesta untul de lemn însemnează și *zelul omenilor cari* — după exemplul celor 5 feciore, ește la timp cu candelile lor întru întimpinarea mirelui, — se nuses: a fi plăcuți lui Dumnezeu nu numai prin credință, ci și prin faptele lor. Ceară, fiind adunată de prin toate florile, mai poate simboliza și *universalitatea*, *ecumenicitatea* creștinismului și atributul bisericii de *catolică*. De altă parte luminările de ceară arzând se consumă vădând cu ochii, ceea-ce poate fi o mângâiere pentru creștinul care a adus această jertfă, însoțind consumarea și cu rugăciunile sale. Afară de aceste simbolizări, preste tot lumina cu razele ei mai este și o *podobă a cultului divin*. Ambele aceste substanțe dau o lumină curată și limpede.

Luminile și untul de lemn le cumpără creștinii și le aduc jertfă la biserică, împreună cu prescuri, vin, tămâie, fructe, etc.

Curată este această jertfă, dacă luminile sunt din ceară de albine, ear' untul de lemn un extract curat de masline și de fructe, din cari se storce, și dacă și sentimentele interne, ce însoțesc aceste jertfe, corăspund acestei curățenii materiale.

Nu mai în cazul acesta întrunesc aceste materii calități superioare și corăspund însemnătății lor simbolice, deci numai în calitate curată pot fi proaduceri plăcute lui Dumnezeu și primite de el.

Odinoră luminile le făceau înșiși credincioșii a casă. „Mi-aduc aminte, cu ce plăcere ajutam mamei mele ca băiat la sucirea țesțilei, la sucirea în jurul țesțilei a cerei muiate la foc, precum și la facerea diferitelor sucituri și figuri pe ceară, ca astfel aceste luminări, destinate pentru biserică, să nu aibă forma simplă a celor folosite a casă, ci să fie ceva cu totul aparte.

Cultura albinelor însă dispărând aproape de tot, ceară s'a împuținată, și azi poporenii procură luminile de la neguțători, cari și pentru trebuințele bisericii vînd lumini false, fabricate, în loc de ceară, din *parafină* (extract din *pecură*), *stearin* (extract de seau) ori *japon* (ceară japoneză), toate substanțe mult mai etnine.

Luminările fabricate din asemenea substanțe n'au pară curată și produc fum mult și înădușitor, care nu numai îngreună respirația, îmbolnăvește adese-ori greu atât pe preoți cât și pe credincioși, ci alungă formal pe mulți creștini din biserică, ear' pe alții îi înădușă până la ameteală. Pe lângă acesta atumă total păreții și mai ales icônele, ba în câțiva ani adese-ori cernes: total interiorul întreg, acoperind cu funingine picturi și ornamente adese-ori de sute de mii.

Deci ce folos de o pictură frumoasă și costisitoare, pe care apoi s'o expui la nimicire sigură prin fumul luminei, ceea-ce s'a întâmplat în atâtea biserici frumoase din orient, unde mai ales în postul mare: la privegheri și în Vinerea-mare, usual luminilor este fără sfîrșit. Așa d. e. este mult deteriorată prin fum pictura de la *Domnița Balașa* ¹⁾, de la

¹⁾ La *Domnița Balașa* ard candelile cu unt de lemn 49; 8 țesnice de păreți cu câte 12 lumini = 96; 2 candelabre mari (60+24) = 84; în mai multe țesnice portative și în brațe fixate în păreții laterali = 40, în total 269, și interiorul e destul de mic.

sfântul George nou din București. La *Sfântul Spiridon* din București unele icône sunt total întunecate prin fum și funingine, în cât abia le mai poți distinge. Tare afumată este și pictura atât de completă și originală și de importantă din punctul de vedere al studiului de iconografie, din biserică de la mănăstirea *Sucevița* (Bucovina) și din multe alte locuri; ear' în muntele *Atos* unele din picturile vechi tocmai din cauza înegririi nici nu se pot vedea și studiia, ceea-ce este o mare pagubă științifică. Asemenea este neagră biserică metropoliei de la București. Spălarea icônelor afumate este costisitoare și eventual poate cauza deteriorarea lor.

În unele biserici au recurs spre a mai împuțina fumul, la anumite surogate. Așa d. e. în *bisericile grecești din Braila și Galați* nu ard în policandrele cele mari lumini de ceară, ci unt de lemn. În forma luminilor sunt adică imitate anumite tuburi. În lăuntrul lor este o spirală, care ridică la vîrf un mic vas cu unt de lemn, și cu țesțilă, care se aprinde. În loc de lumini sunt tot atâtea tuburi lungi. Motivul este, că untul de lemn curat se capătă mai ușor, de cât ceară.

Anomalia aceasta, atât din punct de vedere al curățeniei jertfei, cât și din punct de vedere igienic și cu privire la deteriorarea grabnică a întregii ornamentări interne, au observat-o și constatat-o toate bisericile ortodoxe provinciale.

Sfântul sinod al bisericii române din România a discutat asupra ei în repeșite rënduri, începînd de la 1873 și până azi, căutînd să scotă din usual ritual luminările falsificate; ba chiar și înainte cu mai bine de o sută de ani aflăm urme de asemenea îngrijire a prelaților din România. ²⁾

Dat'a de atunci încôce circulare speciale, însărcinată întreg clerul cu ținerea de predici în acest obiect; făcut'a regulament anume cu privire la folosirea exclusivă a luminei curate, căci numai în cazul acesta este și jertfa curată; cerut'a și căpătăt'a bisericii intervenția consiliului sanitar al țării, al guvernului și al tuturor organelor civile și polițiale din țară; dar' toate au fost înzadar.

Fabricanții pregătesc și azi luminile cum vreau; creștinii nusesc a cumpăra eftin; ear' de altă parte nici nu pot să controleze, ce cumpără, chiar dacă ar dori anume să cumpere lumină de ceară curată.

Ceea-ce n'a putut face biserică din regatul vecin cu totă puterea statului ortodox, de sigur nu vom putea nici noi. Ori-ce întreprindere devine a priori zadarnică și nu duce la scop.

Răul se poate delătura de o parte prin usual ce l'am observat în biserică monumentală și frumos restaurată de la Argeș și în alte biserici renumite. Numărul luminilor s'a redus la cel mai mic posibil. Așa d. e. pe sfântul pristol de la Argeș ard numai două lumințe mici, ca cele din zi — și trichiere, și de ceară curată, drept simbol al cuvîntului lui Dzeu, al jertfei celei curate etc., și drept reamintire istorică a luminilor folosite de primii creștini în *catacombe*. Apoi câte o candelă bine-întocmită la *proscomidie*, la icôna lui *Iisus* și a *Maicii Domnului*, în multe locuri și la crucifixul de sus de pe *iconostas* și la

¹⁾ În o biserică de la *Mosova*, a lui *Christos Mântuitorul*, cea mai mare și mai frumoasă, ard în zile de sărbători preste 3700 lumini. Unde rămâne numărul celor-ce se adaug în săptămîna mare? Cât oxigen nu consumă arderea lor?

²⁾ Vezi: Documentele publicate de V. A. Urechia; acolo este un document, că episcopul de Râmnic s'a acordat monopolul luminilor de ceară.

tetrapod, cum și câteva feșnice dinaintea iconostasului și lângă tetrapod.

Aceste trebuesc susținute.

Incolo se poate folosi lumina cea mai curată, produsă de curata, mistica și de mințea omenescă nepetrusa putere electrică.

Pe cât e de curată căra și lumina ei de rituală, mult mai curată și mai igienică este lumina electrică; ear' din punct de vedere ritual și simbolic electricitatea poate corespunde spiritului nostru bisericesc, căci lumina de cără sunt mai mult de cât electricitatea „lucruri de mâni omenesci”; ba putem zice că — după firea ei nepetrusa nici chiar de scrutările învățaților — electricitatea apare și este mai mult o putere dumnezească.

Insușirile cerei le întrunește electricitatea în măsură potențată; numai consumarea ei nu se poate măsura cu electrometrul.

Chiar și poporele vechi atribuiău această gigantică putere a electricității celui mai mare zeu al lor, lui *Iupiter Tonans*.

Unii cred chiar, că preoți de-ai templului lui Solomon cunoșteau electricitatea și prin descărcarea unui fel de baterii, umplute cu electricitate atmosferică, opriau intrarea celor nesfințiți în templu. Această afirmație însă se bazează pe știri mai dubii și nesigure.

Este posibil, că tocmai prin electricitate a fost produs focul ce l'a trimis Dzeu prorocului Ilie, ca să aprindă rugul de jertfă și să arete mulțimii pe adevăratul Dzeu, făcând de rușine pe zeii lui Vaal.

Introducerea electricității — după a mea părere — nu poate fi contrară spiritului, bineînțeles, al bisericii noastre ortodoxe, și nu poate fi neplăcută lui Dzeu, în casa căruia voim a o aplica.

În bisericile apusene am văzut de multe ori chiar gaz, și alte soiuri de substanțe, cari produc lumină.

În multe biserici rusești și încă în cele mai monumentale și este introdusă electricitatea.

Amintesc la locul acesta numai biserica *Sfintei Sofii*, una dintre cele mai mari de la Kiev (Rusia), care este preste tot iluminată electric; ear' în biserica Sfântului *Vladimir* tot de-acolo, terminată la 1896, atât policandrelor cât și feșnicile și chiar și unele candelă sunt întocmite pentru lumina electrică. Numai candelăle din fața iconostasului cuprind unt de lemn curat și lumini de cără.

În catedrala *schimbării la față* din *Petersburg* este introdusă lumina electrică până și în altariu. În această biserică se află cele mai grandioase policandre și toate sunt luminate cu electricitate. Crucea de de-asupra catapetesmei, în mărirea aprinde de un metru, este din sticlă și în lăuntrul ei se aprinde lumina electrică. Slobodind curentul electric în toate candelăbrele etc., interiorul bisericii apare într-o feerie grandioasă.

Electrică este iluminată în *Petersburg* și așa numita *catedrală de Cazan*.

Într-o biserică din *Petersburg* mai aflăm introdusă electricitatea și în *catedrala Ismailov*. Și aici crucea de de-asupra iconostasului este din cristal, în care dacă se aprinde electricitatea, crucea întregă apare ca o cruce de flăcări lucitoare.¹⁾

Lumina electrică se mai află și în unele părți din biserica lui *Christos Mântuitorul de la Moscova*, una din cele mai mărețe biserici rusești; și anume policandrelor cele mari de metal sunt electric iluminate.

Am văzut lumina electrică introdusă în admirabilele biserici rusești de la *Carlsbad* și *Viena*. Preste tot în bisericile rusești mai frumoase și de la orașe mai însemnate s'a început a se introduce electricitatea.

Și în Sibiu frumusețea bisericii romanică de la mănăstirea franciscanelor este iluminată cu electricitate; ear' în biserica din *Linz* s'a introdus jocul de clopoței electrici, care și asupra Majestății Sale a făcut nu de mult impresie plăcută.

Ba chiar și biserica ortodoxă română a acceptat în zilele din urmă această salutară inovație, admitând să se introducă lumina electrică în biserica admirabil restaurată de la mănăstirea din *Sinaia*, carea cu mari ceremonii rituale a fost sfințită a doua zi de *Rusalii* 1903 de către I. P. S. Metropolit primat *Iosif Georgian*.

¹⁾ Vezi opul „Călătorie în Rusia” de arhimandritul *Nifon Popescu*, de la *Sinaia*. București 1903.

Făcând două zile studii de iconografie și ornamentare internă în acea biserică, am avut ocaziune să aprind toate luminile electrice și să mă conving de efectul admirabil ce l' produce mai ales cără. Unele feșnice cu câte 7 brațe sunt imitațiuni de lumini, în cât dacă nu ți se atrage anume atențiunea, nici nu observi, că electricitatea produce lumina.

Multe pere electrice sunt aplicate la locuri de unde nu se văd; se văd numai razele de lumină, ce se reflectă pe diferitele picturi de pe bolturi.

În călătoria făcută cu scopul de a studia iconografia și întocmirile interne a celor mai frumoase biserici orientale române, am avut ocaziunea de a confera în privința iluminării bisericilor cu mai mulți clerici români înalți. Unii sunt contra, conduși de spiritul conservativ, care în general și în fond luat e bine să domineze în afacerile bisericești. Cu deosebire părintele *Nicol. D. Cesarescu* de la biserica *Domnița Balașa* și președintele spiritualului consistoriu de la *București* este mare aderent numai a luminei de cără și unt de lemn, de-și efectul lor rău tocmai la *Domnița Balașa* este destul de evident.

Am atins această chestie și la înaltpreasfințitul metropolit-primat de la *București* *Iosif Gheorghian*, în convorbirea, ce cu multă afabilitate a binevoit a mi o acorda. Înaltpreasfinția Sa a aprobat vederile, atinse de mine în cele de mai sus, și nu s'a arătat de loc contrar al acestei inovări, care absolut nu atinge fondul credinței noastre ortodoxe.

De ce dar' — pe lângă susținerea unui număr mic de lumini din cără curată pe prestol și de câteva candelă cu unt de lemn — n'am puté folosi încolo și noi lumina cea mai curată: electricitatea?

Mai ales un candelabru frumos întocmit cu pere multicolore și acătat la mijlocul cupolei celei mari, ar da o lumină feerică și ar face o impresie grandioasă și dumnezească din toate punctele de vedere.

Pentru această nimenea nu ne va puté face imputări juste și basate de reformatori în răstăcire, căci o asemenea inovație nu alterează întru nimic fondul ritului și al credinței noastre nestramutabile, a cărei cei mai smeriți și mai convinși robi ne mărturisim a fi.

Dr. Ieron E. Cristea
ieromonah.

Convocare.

„Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român” își va ține adunarea sa generală din acest an în orașul *S. Sebeș*, în zilele de *Vineri* și *Sâmbătă* în 15/28 și 16/29 August 1903. Invităm la această adunare generală pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutători ai societății, cum și pe toți binevoitorii ei și sprijinitorii culturii românești.

I. Ziua primă. *Vineri*, în 15/28 August 1903.

1. Președintele deschide adunarea generală la 10 ore a. m.

2. Alegerea a doi notari, pentru ședințele adunării.

3. Raportul general al comitetului societății asupra lucrării sale de la adunarea generală din urmă.

4. Alegerea unei comisii de 5 membri, pentru cenzurarea raportului general al comitetului.

5. Raportul cassariului despre starea cassei și preste tot despre averea societății.

6. Alegerea unei comisii de 5 membri, pentru cenzurarea raportului cassariului.

7. Alegerea unei comisii de 5 membri, care în înțelesul §-ului 5 din statutele societății va înscrie membrii fondatori, ordinari și ajutători pentru societate.

8. Planul de acțiune al societății, relativ la lucrările de executat în vederea pregătirii înființării teatrului român, elaborat de comitet, conform cu mandatul primit de la adunarea generală din anul trecut.

9. Alegerea unei comisii de 5 membri, cari să studieze planul de activul amintit la pct. 8.

10. Citirea disertațiilor corăspunzătoare scopului societății, sau de altă materie literară, ce se vor fi anunțat președintelui înainte de adunare.

11. Președintele ridică ședința.

II. Ziua a doua *Sâmbătă*, în 16/29 August 1903:

1. Președintele deschide ședința.

2. Citirea protocolului ședinței precedente și verificarea lui.

3. Raportul comisiei pentru câștigarea membrilor noi.

4. Raportul comisiei însărcinate cu cenzurarea raportului cassariului și averii societății.

5. Raportul comisiei însărcinate cu cenzurarea raportului general al comitetului.

6. Raportul comisiei esmise pentru cenzurarea planului de acțiune elaborat de comitet.

7. Alegerea cassariului societății, în locul dlui *N. P. Petrescu*, care s'a mutat din *Brașov*.

8. Determinarea locului, unde se va ține adunarea generală pentru a. 1904.

9. Alegerea unei comisii de 3 membri pentru verificarea protocolului din ședința II.

10. Președintele închide adunarea.

Din ședința comitetului ținută în Sibiu la 1 (14) Iulie 1903.

Iosif Vulcan.
președinte.

Dr. Iosif Blaga.
secretariu.

„În chestiunea „inspectorilor școlari.”

— Convânt final. —
(Fine).

Alt argument al autorului este pasajul acesta: „Sub cercuri largi și competente cari se ocupă cu ideea înstituirii inspectorilor școlari, eu am înțeles pe Veneratul Consistoriu arhidieceșan și sinodul arhidieceșan... În raportul senatului școlar din anul trecut se poate ceti: Și până la realizarea ideii de a înstitui anumiți inspectori școlari speciali proprii confesionale... consistoriul va căuta a delătura defectele observate” șcl.

Recunosc și eu și cunosc greutățile de tot felul ce se opun în calea inspecțiunii, recunosc și foloșele ce urmăză din o inspecțiune sistematică și sănătoasă. Ba aprob și motivele din cari a purces consistoriul ajungând la concludsiunea de mai sus, când zice tot în raportul amintit: „Căci pe când visițiunile protopopilor, cari după natura oficiului lor mai mult administrativ și după împrejurările date nu pot fi totodată și bărbați consumați de șclă, constatările asupra mersului afacerilor școlare se opresc mai mult la partea externă a lucrurilor, pe atunci visițiunea făcută prin bărbați de șclă, mai aproape cunosători în materie, s'au putut lua în privire și părțile vieții interne școlare”. Cu toate acestea nu recunosc și nu sunt de loc convins despre aceea, că consistoriul tocmai în felul dlui *B-I* cugetă a realiza ideea inspecțiunii școlare.

Ideea din raportul *Ven. Consistoriu* este o scântie, care deocamdată liourește ascunsă și smerită în valul altor idei, cum ar liouri o viorea la umbra unui arbor uriaș ce o întunecă cu crengile sale. Se va aprinde, va da flăcără! — Și eu asta o doresc! Nu este designat însă locul până acum, că unde va trebui aprinsă flăcără. Susțin sus și tare că se va aprinde și va lumina în cadrul designat de statutul organic și regulamentul actual școlar. Și va lumina acolo tocmai din considerare, că și eu doresc și ținta noastră a tuturor este: perfecționarea organismelor create prin statutul organic.

De-și mă cam lungesc la vorbă, voiu încerca a desluși, cum înțeleg eu perfecționarea organismului școlar din punctul de vedere al inspecțiunii. Firul inspecțiunii are a rezida la consistoriul arhidieceșan; acesta și din motivul amintit, ca să fie unitate și uniformitate în totă instrucțiunea. Scopul se va ajunge, sistemisând lângă senatul școlar al consistoriului arhidieceșan deocamdată un post de inspector al școlilor, care să se îndepărtă cu un bărbat deplin calificat, bineversat în afacerile noastre de șclă și specialist în ale pedagogiei. Chiămarea inspectorului suprem ar fi să călătorească continuu — tocmai cum dl *B-I* pretindea — când într-o parte, când alta a arhidieceșei, culegând toate informațiunile de lipsă la fața locului, ținând în curent consistoriul cu întreg mersul afa-

cerilor școlare și făcând propunerile de lipsă spre îndreptarea lucrurilor.”)

Cum aveam în vremile mai bătrâne inspector suprem al școlilor, n'ar strica să existe și acum unul ca organ informativ al consistoriului arhidieceșan. Cu timpul sistemul s'ar puté lărgi, înmulțindu-se personalul atât sus, cât mai ales în jos, prin persoane ce s'ar aplica pe lângă oficiile protopopești.

Ești mulțumit cu așa soluțiune, dle *B-I*? Eu acesta am avut-o în vedere și când ți-am reflectat dtale. Și dacă marele Șaguna ar viețui astăzi, și l'am întreba, tot acesta cred că ar dori-o.

Cercă dta și studiază toate actele marelui arhipăstoriu, mai ales meditează asupra statutului organic, unde zace depusă totă comora sufletească a bărbatului nostru providențial, și te vei convinge că eu am dreptate. Dorind alt sistem de inspecțiune, cine l'ar fi împedecat să-i dea expresiune în lege? Se putea dór' exprima §. 29 st. org. și așa: „Protopresbiterii sunt antisti afacerilor bisericești și epitropești și deocamdată și școlare până se vor puté înstitui antisti speciali școlari dintră... N'a zis-o, și n'am dat de urme nicări, mai ales în reflexiunile dtale, că ar fi avut intențiunea de a exprima neîncredere față de protopopi.

Provocarea la anul 1850 în cel mai bun cas este anachronism. Se zicem că la 1850 Șaguna într'adevăr a putut să fie serios pus pe gânduri din cauza inspecțiunii școlare din lipsa de bărbați apti; se zicem că și-a exprimat neîncrederea față de protopopi. Mirare mare n'a prea putut fi așa ceva. Dór' și protopopii erau oameni propriului timp: puțin iscusiți în ale școlii. La 1868 n'a mai putut subversa cazul, deore-ce în 18 ani lumea mult a progresat, au progresat și protopopii cu ea. De ar fi rămas protopopii de lume, de nu ar fi progresat până la 1868 — în timp de 18 ani — nimic, totuși Șaguna n'a putut hesita nici pe un moment să-i declare de antisti școlari, căci dór' statutul organic nu este făcut pentru un an doi, este lege fundamentală a bisericii noastre, dacă va vrea Dzeu și vom fi vrednici și noi de el — pe mulți secolii înainte.

Nu a putut voi Șaguna să delătore protopopii din organismul școlar al nostru și singur pe motivul, că cel mai ferbinte dor al vieții sale laborioase a fost, să asigure sörtea școlilor confesionale a noastre, puse sub autoritatea bisericii. Ce fel de școle confesionale ar fi acelea, de la cari se eschide controla bisericii?...

Nu continuu mai departe. Înainte de încheiere numai o vorbă mai am.

Cetesc la dta, dle *B-I*, aceste: „Când sfera de activitate a inspectorului școlar și a protopopului e despărțită și bine definită, ce desbindări se se producă între ei? „Fața de această te îndrept la raportul senatului școlar provocat, unde se poate ceti negru pe alb: „în mai multe comune s'au constatat raporturi încordate între învățătorii și preot, comitetele și epitropiile parohiale și lipsa de contact mai de aproape între șclă și familie, toate acestea în paguba vădită a progresului în dezvoltarea cauză școlare și a culturii preste tot”.

Nu sunt ore bine definite sferele de activitate a învățătorilor și preoților și a celorlalte organe, întocmai cum dorești dta să se facă „definiția” și între protopop și inspector? Așa, că dreptate am avut eu, susținând că prin înstituirea inspectorilor școlari a parte contemplați de dta, se vor înmulți numai chestiile jingăse și personale și la protopopiate, unde acele au lipsit până acum? „Cum am și puté noi Români, după calitățile noastre naturale să progresăm atât de greoiu, dacă n'am fi stăpâniți de astfel de mari păcate?”

Vorbele dtale sunt aceste!

Vasilie Gan, prot.

*) Inspecțiunea școlară, ce se face acum prin inspectorii numiți, de aceea nu este practică, deore-ce inspectorii numiți nu sistematic se ocupă cu inspecțiune și, fiind toți în funcțiuni bisericești, nici nu dispun de destul timp pentru a face inspecțiunile școlare. Lipsește și uniformitatea în mijlocele ce le propun, cum susține și consistoriul.

Contra obiecțiunii, că o persoană ar fi insuficientă pentru totă inspecțiunea, se poate opune împrejurarea, că mijlocele de comunicație sunt perfecte și nici nu toate școlile au lipsă de inspecțiune intensivă.

De la sate.

Sfintire de clopot în Porumbacul-sup-răs.

— 29 Iulie n.

Aruncând o scurtă reprivire asupra trecutului poporului român, aflăm, că într-o altă însușire ale lui, cu mai multă tărie a ținut, din cele mai îndepărtate timpuri, la biserica sa strămoșească și la sfintele ei așezăminte.

Biserica i-a fost scut și păvăză ocrotitoare, care l'a ținut în credință, punându-l prin aceasta în stare a da pept cu bărbăție și a l'face resistibil față de peripețiile ce au trecut asupra lui în decursul timpului.

Poporul român, pătruns atât de filosoful vremelnice cât și de vecinic ce îl oferă sfânta biserică, a jertfit și jertfit și astăzi pentru înflorirea și prosperarea ei, fiind dovadă la acesta prinosele, oferte, donațiunile ș. a. ce se fac spre scopuri culturale-bisericești.

Biserica noastră ortodoxă din această patrie nu se poate număra într-o cele mai bogate, din contră, — mai ales la sate, — aflăm la multe biserici și sărăcie destulă, deși poporul nostru de altcum e destul de darnic. Cu acesta însă nu mă ocup, dar' voi aminti altă împrejurare.

De la început declar, că n'am intenția a atinge sentimentul nimănui, când susțin, că dacă și preoții noștri ar risca mai des câte o sumuliță spre scopurile bisericești, ar avea, de o parte și imitatori mai mulți în popor și cărturari, ear' de altă parte le-ar crește tot mai mult vaza, stima și iubirea înaintea fiilor lor sufletești, știut fiind, că exemplul viu ajută mai mult de cât vorbele.

De astădată îmi face deosebită plăcere a da publicității o faptă vie sâvârșită de preotul Nicolae Solomon din Porumbacul-sup-răsăritean, faptă care a umplut inimile tuturor de bucurie.

Acest vrednic păstoriu sufletesc, pătruns de iubirea față de așezămintele bisericești, a procurat pe spesele sale și a donat pentru edificarea bisericii de aici, un clopot nou în preț de una mie (1000) corone.

În 15 Iulie v. în prezența poporului s'a făcut sfintirea acestui clopot și cu ajutorul lui Dumnezeu s'a ridicat și așezat la locul său în turn, de unde pe lângă aceea că formeză podoba bisericii, dă laudă Creatorului, întru a cărui cinste și mărire s'a donat.

Jertfa făcută de părintele Solomon nu are lipsă de comentariu, căci fapta însăși se laudă.

C. Popa.

NOUTĂȚI

Crisă ministerială. Ministrul Croației, Dr. Tomasić, și-a înaintat demisiunea din demnitatea această.

Aspiranți la cursurile teologice. Vineri (31 Iulie st. n.) s'a încheiat termenul pentru subțernerea cererilor de primire la cursurile de teologie la seminarul „Andreian” al arhidiecezei noastre. După cum suntem informați, au intrat în acest scop 30 cereri de la tineri cu testimoniu de maturitate și 7 cereri de la tineri absolvenți de 8 clase gimnaziale, dar' fără examen de maturitate. Numărul regulamentar fiind 30 pentru un curs, înregistrăm cu bucurie, că de astădată numărul acesta e plinit întreg cu aspiranți maturanți.

Regele Edward — în Viena. În Viena s'a răspândit alături vestea că regele Edward VII. al Angliei în cursul lunii curente va face vizită M. Sale împăratului și regele Francisc Iosif I.

De la curtea română. Mercuri, 16 Iulie v. la orele 11 și jumătate dimineața, Maiestatea Sa regele Carol al României a primit în audiență, în castelul Peleş din Sinaia, delegația regimentului nr. 18 „Wologda” din armata rusă, compusă din: comandantul regimentului, colonelul Alexandru Frantevici Ragoza, și comandantul primei companii, căpitanul Pavel Dimitrievici, care delegație avea misiunea a prezenta Maiestății Sale Regelui, Augustul șef al regimentului, omagiile lor de recunoștință pentru urările și favorurile deosebite, cu care Maiestatea Sa a cinstit regimentul cu prilejul serbării împlinirii primului véc de la înființarea lui. Delegația a fost invitată la masă, cu care ocaziune Maiestatea Sa Regele Carol a rostit un călduros toast pentru țara Rusiei și casa domnitoare din Rusia. A răspuns colonelul Ragoza. Delegația a mers apoi la București.

† Victor Popea, agricultor în Găiceana (România), fiul parohului Victor Popea din Satulung (tracul Brașov), a răposat Joi în Satulung, la casa părintească. A fost înmormântat Sâmbătă (1 August n.) în cimitirul bisericești „Sf. Adormire”.

Nuntă domnescă. Zilele acestea se va celebra la Darmstadt căsătoria Principelui Andrei al Greciei, locotenent în cavalerie, al patrulea fiu al regelui și reginei Greciei, cu principesa Alice de Battenberg, fiica Principelui de Battenberg și a Principesei Victoria de Hessa și de Rhin. Logodnica e după mamă nepoata marelui-duce de Hessa și de Rhin, nepoata marelui-duce Sergiu al Rusiei, a Principesei H-nric de Prusia și a împărătesei Rusiei, și se înrudește și cu A. S. R. Principesa Maria a României.

† Anghel Dumitrescu, distinsul profesor și director al liceului Sfântul-George din București, a decedat în Karlsbad, unde se dusesese să facă cură. Decedatul a fost un valoros scriitoriu român.

Fără armată. Lui „Budapesti Hirlap” i-se scrie din Seghedin, că cererile militare superioare sunt de părere că în cât nu s'ar pute efectui în anul acesta asenările, soldații cari și-au făcut serviciul de 3 ani trebuiesc dimiși a casă îndată după manevre, ear' oficerii tuturor regimentelor să fie concediați pe timp de două luni, neavând pe cine să instrueze la trupe. Că fi-vor dimiși și soldații de cavalerie, nu se știe încă, pentru-că în cazul acesta nu ar rămâne destui feciori pentru îngrijirea cailor. Ce privește infanteria însă, e hotărât că în anul acesta nu se vor face asenări nici chiar în cazul că parlamentul va vota legea contingentului de recruți. Acesta, din insuficiența timpului, cerându-se o lună pentru înmanuarea chămarilor la asenare, ear' alte două luni pentru efectuarea asenărilor. — Atăta spune informatorul lui „Bud. Hirlap”. Că în adevăr așa va fi, — vom vedea acūși.

Hymen. Duminecă în 27 Iulie v. se va celebra în biserica gr-or. română din Babșa (Banat) cununia doarei Livia Crașovan, fiica preotului de acolo Vasile Crașovan, cu tinărul Fortunat Mureșan, absolvent de teologie din diocesa Caransebeșului.

— Domnișora Victoria Dumitrescu și domnul Victor Stanca anunță serbarea cununiei lor, care se va celebra Duminecă în 9 August st. n. la orele 4 p. m., în biserica gr. or. din Alba-Iulia.

Foc mare în Avrigh. Vineri într-o 7—8 ore seara pompierii din Sibiu au fost chemați pe telefon să meargă în ajutorul avrigienilor, cari erau năpăstuiți de un mare incendiu. Sub comanda comandantului Kenzel au plecat îndată 19 pompieri cu o pompă. Asemenea și pompierii din comunele învecinate Avrighu și, cum și husarii încuartați în Avrigh, au alergat în ajutorul năpăstuiților. Focul a putut fi localizat abia pe la 2 ore noaptea, după-ce mistuise 13 case și 30 clădiri economice. Dintre cei păgubiți prin această plagă aprăpe toți sunt Români săraci. Asigurați contra focului erau numai 6 înși.

Kossuth earăși president. În urma situației schimbate, Kossuth a intrat de nou în șirul celor-ce luptă în contra guvernului, și partidul l'a ales de nou president, ear' Kossuth a declarat de nou că primește alegerea (acum a treia-ora). E consecvent omul!

Post de notariu în Tălmăcel. Prin alegerea lui George Comșa la postul de notariu în Poplaca a ajuns în vacanță postul de notariu din Tălmăcel, pentru a cărui ocupare toia oficială a comitatului Sibiu sub nr. 5786 pretorial publică concurs cu termen până la 10 August st. n. Cererile concursuale sunt a se trimite protopretorului Ludovic Fabritius în Sibiu.

Post de notariu în Zagra. Cu termen până la 15 August st. n. e publicat concurs la postul de notariu în cercul Zagra. Cererile concursuale sunt a se trimite la pre-tura din Nasăud (Naszód).

Victimele scăldării în riu. O fică a învățătorului Kiss Endre din Badaló (comitatul Bereg) împreună cu o prietină a ei (fica proprietarului Szabó) Joi după amiază au mers să se scalde în Tisa. Îndată după intrarea în apă au fost luate de curent și duse în partea afundă a râului. Soția învățătorului cu o altă fică a ei, vădend de la mal primejdia celor două fete, au sărit în apă să le scape, dar' au fost răpite de curent și ele. Vineri apoi pescarii au prins din riu patru cadavre.

Din Macedonia. O telegramă din Constantinopol dto 31 Iulie raportează, că în ultimele zece zile în vilajetul Bitoliei s'au întâmplat între bandele revoluționare și trupele turcești șese ciocniri, în cari au cădut 15 bulgari și 7 soldați turci.

Boris Sarafoff, vestitul revoluționar și asasin politic bulgar se află acum în Serbia, după-cum ne spun zările din București, de unde ar avea intențiunea să treacă în Ungaria pe la Semlin. Ministrul de interne al Ungariei a dat ordin aspru, ca să fie arestat îndată-ce va pune piciorul pe pământul unguresc. Asemenea dispoziție s'a luat și în Austria față de acest șef de bandiți, care cum se știe, a fost condamnat în lipsă la temniță pe viață din partea justiției române, în procesul pentru atentatul plănuț asupra regelui Carol. Dispozițiile de arestare au fost luate în urma cererii făcute din partea României.

Despăgubire pentru necredința soției. Sopra greului Constantin, stabilit în Londra, și-a părăsit bărbatul și a fugit cu medicul american Dr. Lance, cu care s'a și căsătorit apoi. Constantin a intentat necredinței proces de adulteriu, la ce tribunalul din New-York a condamnat pe Dr. Lance să solviască lui Constantin 600.000 de franci, drept despăgubire pentru-că i-a sedus soția.

Uciagaș și sinucigaș. Soldatul Ispășoiu din batalionul 1 de vânători în armata română, staționat în Craiova, a tras foc cu pușca asupra căpitanului său S. Georgescu, și apoi asupra adjutantului Teculescu, în momentul când acestia treceau prin sala mare a casarmei. A aruncat apoi pușca și a sărit pe ferăstra deschisă, cădend din etagiul al doilea pe pavajul din curtea casarmei. A rămas grav rănit. Teculescu însă a murit la moment, ear' căpitanul Georgescu după lungă agonie. Se crede, că fapta a fost comisă într-un acces de nebunie.

Cincisprezece ani de temniță. Marinka Tóth Pál din Jászberény, îndemnat de ură contra fratelui său din cauză de neînțelegeri provenite din împărțirea moștenirii părintești, fiind invitat de fratele său la „pomana porcului” și rămânend să dormă acolo, preste noapte s'a furiașat la patul nepotului său și i-a înfipt în inimă un cuțit, apoi a mers la patul cumnatei sale și a sugrumat-o cu un ștergariu. După aceea a încercat să ucidă și pe fratele său, dar' acesta trezindu-se din somn s'a apărut și a strigat după ajutoriu. Legat de vecini, uciagașul a fost dat în grija tribunalului din Solnoc, care l'a osândit la cincisprezece ani de închisoare grea. Septemăna trecută Curia a întărit întru toate sentința tribunalului.

Petrecere în Borgo-rus. Primim invitare la petrecerea populară împreună cu teatru, care se va aranja în Borgo-rus, Sâmbătă la 8 August de către elevii școlii. Inceputul la 7 ore seara. Venitul e destinat școlii pentru cumpărarea cărților. Suprasolviile se primesc cu mulțămintă.

Producțiune teatrală în Topârcea. Tinerimea studioasă din Topârcea invită la producțiunea teatrală-declamațorică, care se va aranja acolo Duminecă în 9 August st. n. în sala școlii din loc. Inceputul precis la 7¹/₂ ore seara. Prețul de intrare benevol. Pentru beuturi se vor face dispoziții. Contribuțiile cu mulțămintă se vor cuita pe cale ziaristică. Programul următoriu: Dușmancele, poezie de G. Coșbuc. Otrava femeiescă, comedie într'un act de N. Țințariu. Și sătul și fudul, anecdotă de T. Speranță. Un leu și un zlot, comedie într'un act de D. R. Rosetti. După producțiune joc.

Petrecere în Mediaș. Corul bisericesc gr.-orient. din Mediaș invită la petrecerea de vară împreună cu teatru, cântări și declamări ce o va aranja Duminecă în 9 August st. n. 1903 în sala cea mare de la Hotel „Strugure” (Traube) în Mediaș. Inceputul la 7¹/₂ ore seara. Venitul curat este destinat spre scop filantropic. Bilete se pot căpăta până seara la dl Necșea, învățătoriu în loc, ear' seara la casaș prin dl Ioan Fodorean, casariu, preot în Moșna.

Știri mărunte. În pădurea comunei Poiana-Sărătă pădurariul György Lajos a împușcat pe țeranul Tucșan János din Kézdivásárhely, creșend că e urs. — Conform circulariului nr. 7039 al vicecomitetului comitatului Terna-mare, băla de unghii și de gură la vitele din Copșa mică a încetat, ear' comuna acum e absolvată de sub carantină. — În Alțina în 24 Iulie s'a pierdut o bivoliță neagră, în vârstă de 10 ani. — În Liptó-Ujvár s'a vădut în 29 Iulie pe la 10 ore și 43 minute seara un meteor de color roșu purpurie. În trecerea sa a fost urmat de o detonătură care a durat trei secunde. — Conform unor rapoarte date din Constantinopol, în Siria grasséză în mare grad cholera; în

Damasc s'au întâmplat până acum treizeci casuri de mörte, ear' în Huma șesezeci. — În Baku (Rusia) un mare incendiu a distrus stabilimentele pentru exploatarea isvórelor de petrol. Se crede că focul a fost pus de lucrătorii grevisti. — O societate de proprietari din Treiscaune a primit concesiune să clădească linie ferată între Kézdivásárhely — Poiana-sărătă și România. Acesta va fi a cincia juncțiune de cale ferată între țera noastră și România. Cele patru esistente deja, sunt cele cari trec pe la Verciorova, Predeal, Turnul-roșu și Ghimeș.

De la Asociațiune.

Suntem informați, că membrii comitetului central, cari vor participa la adunarea generală din Baia-mare, vor pleca din Sibiu Vineri în 7 August n. a. c. cu trenul de la 11 ore seara. Sâmbătă dimineața vor sosi în Cluj, de unde vor pleca — pe calea ferată din Valea-Someșului — către Dej și Jibou. Primirea comitetului central la gara din Baia-mare va avea loc Sâmbătă în 8 August la orele 3 după amiază. Ar fi de dorit, ca comitetului central să se atașeze în drum câți mai mulți membri ai Asociațiunii. Certificate pentru bilete cu preț redus pe liniile ferate ale statului s'au distribuit la toate des-părțemintele.

Din public.*)

La chestiunea German—Albu.

— Un răspuns. —

În urma tendențioasei corespondențe trimisă de dl învățătoriu Ioan German din Brad și publicată în stimulat dvóstré organ de publicitate „Telegraful Român”, subscrișii de-și ne-am puté dispensa de ori-ce răspuns, fiind chiamate forurile justiției a se pronunța în meritul cauzei, totuși venim a reflecta următoarele:

Procesul pertractat în 25 a lunii trecute înaintea tribunalului de aici, este trista confirmare a dureróselor raporturi ce există în Brad.

Invidia și ura contra dlui prof. Albu au pus în mână dlui I. German condeiul, care l'a prezentat pe dl Albu așa precum s'a publicat în colónele „Tribunei”.

Noi n'am cunoscut personal nici pe unul, nici pe altul, nici nu le-am cunoscut daraverile. Din potrivă! Am făcut tot posibilul, ca să l'impăcăm, dar' nu ni-a succés.

Dl German l'a început s'a bucurat de articolul său, care s'a publicat în numărul 122 din anul trecut al „Tribunei” și pentru publicarea căruia a stăruit prin scrisori. În urmă a voit să se lapede de el. Asemenea s'ar fi lăpădat și de celelalte făptuiri edificătoare ale dsale, pe cari dl Dr. Iustin Ardelean prezentându-le în totă nuditatea lor în sala de pertractare, publicul asistent și chiar și judei au trebuit să roșescă la auzul isprăvilor sâvârșite de dl Ioan German. Și dl German a plecat capul și în fața irecusabilor doveđi a trebuit să recunoscă, că asupra dsale, alături cu lumina ce a revărsat-o în calitate de învățătoriu timp de 28 de ani și cu care îi place să se laude, planéză și umbre negre.

Acesta pe noi numai duré ne pôte și regretăm mult, că dl German, ca învățătoriu a fost în stare să se preteze la astfel de fapte condamnabile.

În aprejiarea celorlalte chestiuni relevante de dl I. German în corespondența sa nu intrăm, fiind forurile judecătorești chiamate a se pronunța, dacă dl German este vinovat sau nu.

Sibiu, 29 Iulie 1903.

Silvestru Moldovan.

Ioan E. Prodan.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica această Redacția nu primește răspunderea.

Posta redacțiunei.

Dlul G. M. paroch în T. Este adevărat, starea de ex-lex tóte le-a întârziat, ba să vorbește, că oficialilor de stat se va sista plata la prima proximă. Deci ai noștri încă trebuie să țină cont de această situațiune generală. Cu tóte acestea știm că se lucră acum la asemăările pe semestru al II-lea și este speranță că la 3—5 August vechiu se va începe distribuirea cuitanțelor, așa ca să-și capete cu posibilă urgență toți competenții lor. E tocmai timpul cel mai potrivit, când încă nu se pot valora buciarele și când cei mai mulți se pregătesc a-și duce fii la școală.

Nr. 767 1903.

[176] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de **învățători** din comunele însemnate mai jos, în protopresbiteratul Târnava, la ordinul consistorial nr. 7076 școl. din 10 Iulie a. c. se descrie concurs cu termen de 30 zile.

1. **Boian**, 2 posturi, cu salariu de câte 600 cor., cuartir și lemne de foc, cum și grădină de legumi.

2. **Crăciunel**, un post, cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne.

3. **Heria**, un post, cu salariu de 600 cor., cuartir, lemne de foc și grădină de legumi.

Concurenții au să se așternă petițiile conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral (u. p. Kükülóvár) în termenul fixat, a se prezenta în vre-o Duminecă ori sâmbătă la biserică spre a se arăta dexteritatea în cântări, și cari pe lângă plata din concurs, ar mai face pretensiuni și la cuincuenale, după anii serviți în alte comune, au să se expună acele pretensiuni în petițiile lor de concurs pentru-ca comunele să se știe orienta la alegere.

Cetatea-de-baltă, 16 Iulie, 1903.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 230 1903

[140] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor vacante de **învățători** de la școlile elementare populare gr. or. din parohiile mai jos însemnate, prin acesta se descrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Baba**, un post, cu salariu de 600 cor., din cari 360 cor. ajutoriu de stat, ear' 240 cor. de la popor. Cuartir, grădină și lemne.

2. **Ciceu-Corabie**, un post, cu salariu de 600 cor., din cari 200 cor. ajutoriu de stat, ear' 400 cor. de la popor. Cuartir și grădină.

3. **Gârbou**, un post, cu salariu de 600 cor., din cari 400 cor. ajutoriu de stat, ear' 200 cor. de la popor. Cuartir și grădină.

4. **Chiuești**, un post cu salariu de 600 cor. de la popor, cuartir și lemne.

Se observă, că neaflându-se în acest ținut învățători calificați și neaplicați definitiv: sunt prin aceasta invitați învățătorii din alte ținuturi, dar' absolvenți ai pedagogiei noastre din Sibiu, a concura la posturile din Ciceu-Corabie, Gârbou și Chiuești.

Concurenții au a se așterne rugărilor, instruite conform legilor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul deschis.

Dej, 26 Iunie 1903.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Dej în conțelegere cu comitetele parohiale.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 464 1903.

[134] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor vacante de **învățători** de la școlile comunelor mai jos însemnate din protopresbiteratul Sighișoara, se publică concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Sighișoara**, postul învățătoresc clasa I, cu salariu anual de 600 cor., și anume: 412 cor. din cassa alodială în rate lunare decursive, ear' restul din repartiziune; cuartir gratuit în edificiul școlii și lemnele necesare de foc;

postul învățătoresc clasa a II-a, cu salariu anual de 600 cor., și anume: 470 cor. din cassa alodială în rate lunare decursive, ear' restul din repartiziune; cuartir gratuit în edificiul școlii și lemnele necesare de foc, plus trei stângini de lemne de stejar în natură.

2. **Hașfalău**, cu salariu anual de 600 cor., cuartir gratuit în edificiul școlii și lemnele necesare de foc.

3. **Daia-săsescă**, cu salariu anual de 600 cor., și anume: 218 cor. întregire de la stat, 39 cor. 24 fil. din cassa alodială, 262 cor. 76 fil. repartiziune de la popor, cinci stângini de lemne compute în 80 cor., apoi jumătate venitul din grădina școlii și cuartir gratuit în edificiul școlii.

Refectanții la aceste posturi cu îndatorirea, a provede instruirea școlarilor de la 6—12 ani și celor de la 13—15 ani, și a țină în Dumineci și sâmbăți, — cei din Sighișoara în mod perondător, — strană în biserică, să se așternă petițiile concursuale instruite conform normelor în vigoare, subscrisului oficiu protopresbiteral până la termenul indicat cu îndatorirea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sâmbăți în biserică spre a se arăta dexteritatea în cele rituale, — pre ferindu-se cântăreții buni.

Sighișoara, 27 Iunie 1903.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan, prot.

Nr. 541 1903.

[164] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învățători** de la școlile noastre confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune în protopresbiteratul gr. or. Avrig se descrie prin acesta concurs cu termenul de 20 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Arpașul-inferior**, postul de al doilea învățătoriu, cu salariu anual de 600 cor. și 40 eventual 80 cor. pentru cuartir și grădină.

2. **Porumbacul-inferior**, postul de al doilea învățătoriu cu salariul anual de 600 cor. cuartir natural.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi să se subșternă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. Avrig (posta Avrig, Felek, Szabenvármegye) până la termenul susindicat cu observarea, că refectanții să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sâmbăți la biserică spre a cânta și a face cunoștință cu poporul, având cei aleși a instrua copiii de școală în cântările bisericesti și a cânta cu ei în biserică la sânta liturgie Dumineca și sâmbătoarea.

Avrig, 9 Iulie 1903.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Avrig.

Ioan Căndea
protopresb.

Nr. 32 pp.

[145] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învățătoriu** de la școlă rom. gr. or. din parohia **Mureș-Săniacob**, tractul protopresbiteral Turda, se descrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele: 600 cor. salariu, și anume: 200 cor. din repartiziune, 150 cor. din folosirea alor 5 jug. pământ de clasa primă, 20 cor. din venitele cantorale și 230 cor. din ajutoriu ce se speră de la stat; cuartir în edificiul școlii și grădină.

Învățătoriu va provede și cantoratul. Refectanții să se așternă petițiile instruite în regulă la oficiul protopresbiteral concernent și să se prezenteze în comună spre a se arăta dexteritatea în cântări și tipic. Mureș-Săniacob, din ședința comitetului parohial, ținută la 29 Iunie 1903.

Vasile Orașan
paroch. presid.

Ioan Gitz
notariu.

Nr. 656 pp.

Vidi!

Jovian Mureșan
protopresbiter.

[138] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor vacante de **învățători** din comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul Brașov, se descrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Helchiu**, două posturi de învățători, cu salariu de câte 600 cor. din cassa alodială în rate trilunare decursive. Cuartir în edificiul școlii. Grădina de pomăriț și pentru legumi. Cuincuenalele se compută de la alegerea definitivă.

Cei aleși la aceste posturi vor fi datori să țină din când în când Duminecele și sâmbătoarele prelegeri economice cu tinerimea și să meargă cu copiii de școală la biserică.

2. **Stupini**, cu salariu de 600 cor., și anume: 480 cor. din cassa bisericicii, solve în rate lunare anticipative, și 120 cor. din venitele cantorali. Cuartir în edificiul școlii, grădină și 3 stângini de lemne, din cari se va încălzi și școlă.

Învățătoriu angajat va fi obligat a face serviciile de cantor și a instrua copiii din școlă de repetițiune.

Cuincuenalele se compută de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt în comună.

3. **Purcăreni**, cu salariu de 600 cor., și anume: 560 cor. din cassa bisericicii plătibile în rate lunare anticipative și 40 cor. din venitele cantorale pe jumătate. Cuartir în edificiul școlii.

Învățătoriu ales va face serviciul de cantor dimpreună cu învățătoriu din cl. I-a, pe rînd, cu săptămîna.

4. **Satulung**, Săntii Archangheli, cu salariu de 600 cor., relut de cuartir 40 cor., plătibili în rate lunare anticipative.

Alesul va fi obligat a țină și școlă de repetițiune.

Refectanții la aceste posturi au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sâmbătoare spre a se arăta dexteritatea în cântări.

Cererile instruite conform normelor în vigoare au să fie înaintate subsemnatului oficiu în termenul sus indicat.

Brașov, în 25 Iunie v. 1903.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Brașov, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Voina
protopresbiter.

Nr. 84 1903.

[174] 2—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobate de Preaven. Consistoriu arhid. la 8 Iulie v. a. c. nr. 6943 Bis., **renovarea turnului bisericii gr. or. din Hondol**, se dă în întreprindere prin licitațiune publică minuennd la 27 Iulie v. (9 August n.) a. c. la 3 ore d. a. în localul școlii.

Prețul strigării este cor. 1613-02.

Licitanții au a depune vadiu de 10%.

Comitetul parochial își rezervă dreptul a da în întreprindere renovarea acelu dintră licitanți, pe care 'l va afla mai de încredere.

Planul și preliminarul cum și condițiile de licitare, se pot vedea ori și când la oficiul parochial gr. or. din Hondol.

Hondol, 14/27 Iulie 1903.

Comitetul parochial:

Vasile Pipos
president.

Sabin I. Piso
epitrop.

Nr. 185 1903.

[163] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor vacante de **învățători** ale comunelor bisericesti mai jos înșirate, din protopresbiteratul Câmpeni, se publică concurs cu termenul 1/14 August a. c.

1. **Gârda-de-jos**, 2. **Lazești**, 3. **Năgra-de-jos**, 4. **Poiana cu Valea-verde**, 5. **Ponorel**, 6. **Sohodol** cu Peleş, 7. **Vidra-medie** (2 posturi), cu salarii de câte 600 cor. din repartiziune și locuințe cu grădini.

Doritorii de a ocupa aceste posturi să trimită rugărilor concursuale cu documentele recerute de legile în vigoare până la termenul pus la subscrisul oficiu.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Câmpeni. Câmpeni, 8/21 Iulie 1903.

Romul Furdul
protopresbiter.

Nr. 802/1903

[147] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învățători** în comunele mai jos specificate din protopresbiteratul Agnita, se publică prin acesta concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Bârghiș**, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

2. **Proștea**, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

3. **Ighișdorf**, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

4. **Ghijasa-inferiără**, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

5. **Ruja**, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

6. **Șulumberg**, salariu 600 cor., cuartir și grădină.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sunt îndatorați a conduce o strană în biserică în toate Duminecele și sâmbătoarele și cântările liturgice cu elevii, cum și a instrua pe adulți în economie și a se prezenta în vre-o Duminecă sau sâmbătoare în biserică spre a se arăta dexteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul, ear' suplicile de concurs instruite conform prescrișelor legii a le așterne în termenul sus zis oficiului protopresbiteral subsemnat.

Nocrichiu (Ujegyház), în 2/15 Iulie 1903.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Nicolae Moldovan
protopresbiter.

„VOILEANA”, cassă de economii societate pe acții, în Voila.

Convocare

Domnii subscriitori de acții la înființanda cassă de economii „Voileana” societate pe acții, se invită prin acesta în sensul § ului 154 din legea comercială, la

Adunarea generală de constituire,

ce se va țină în 19 August 1903 stil nou la 2 ore d. a. în Voila în casele lui George Vasu.

Obiectele:

1. Deschiderea și constituirea adunării.
2. Decisiune asupra constituirii societății.
3. Statorirea și asigurarea capitalului de acțiuni prin subscrieri și plătiri.
4. Stabilirea statutelor societății.
5. Alegerea direcțiunii și comitetului de supraveghiere.
6. Decisiune asupra responsabilității fondatorilor stabilită în §-ul 152 din legea comercială.

Conform §-ului 155 din legea comercială, fie-care acție dă un vot, nici un acționar însă nu pôte exercita mai mult de 10 (zece) voturi. Participarea la adunare se pôte face sau în persoană sau prin plenipotențiați.

Voila, în 16 Iulie 1903.

Fundatorii.

NB. Domnii subscriitori de acții sunt rugați să binevoiescă a solvi imediat după ținerea adunării generale constituante rata de 20% spre a se pută înainta rugarea la tribunalul regesc pentru înregistrarea societății.